

ISPOVJEDNIK I IZBOR ZVANJA

Dr Šimun ŠIPIĆ

U zadnjem broju »Bogoslovske Smotre« izišla je recenzija doktorske disertacije: Problematika svećeničkog i redovničkog zvanja. Pisac te recenzije (K. N.) izrazio je svoje neslaganje s tvrdnjom: »Također i ispovjednici u tome pogriješe, ako prvi nekome savjetuju izbor životnog zvanja«¹. To je bio povod zašto me dr J. Kuničić, s kojim sam radio spomenutu disertaciju, zamolio da na ovom Tečaju održim referat o tom konkretnom pitanju. Odazivajući se njegovu pozivu, želim se osvrnuti ne samo na to konkretno pitanje nego općenito iznijeti stav, ulogu, ispovjednika s obzirom na izbor zvanja.

Imajući u vidu prvotno svećenička i redovnička zvanja, mogli bismo tu ulogu ispovjednika formulirati ovako: s jedne strane, nikome ne smije sprečavati slobode u izboru zvanja; s druge strane, mora pomoći penitentu da spozna i ostvari svoje zvanje. To su ujedno i dvije granice ispovjednikova djelovanja. Prvu ne smije prekoračiti, a drugu ne smije zanemariti.

1. NE OGRANIČAVATI PENITENTU SLOBODU U IZBORU ZVANJA

Radi se o juridičkoj slobodi, tj. nitko nikome ne smije nametnuti bilo koje zvanje, osobito ne svećeničko i redovničko, i nitko nikoga ne smije odvratiti od slobodno odabranog zvanja ako dotični ima i sve potrebne uvjete za to zvanje. Drugim riječima, svaki čovjek ima pravo na slobodan izbor životnog zvanja.

To se pravo temelji na *naravnom zakonu*. Ono spada na »prava čovjeka«. Ta je prava svaki čovjek »primio preko naravi od Stvoritelja. Ta su mu prava potrebna za postizivanje konačne svrhe... Snaga im je tolika da ni jedna stvorena vlast ne može čovjeka riješiti tih prava, jer su ona prava naravi, prirode, dar Stvoriteljeva«².

Temelji se i na *pozitivnoj Božjoj volji*. Bog je u svojoj providnosti svakom čovjeku namijenio životno zvanje i potrebne darove da može pravilno vršiti obaveze dotičnoga zvanja. Slobodna odluka prihvatiti određeno zvanje iz prave nakane, spojena s prikladnošću, najsigurniji

1. Vidi BS, 1966, br. 3—4, str. 744—745.

2. KUNIČIĆ J., *Katolička sociologija*, Zagreb, 1961, str. 19.

je znak Božjeg poziva. Prema tome, svako bi sprečavanje slobode u izboru zvanja značilo protivljenje pozitivnoj Božjoj volji.

Crkva budno pazi na poštivanje te slobode. Ivan XXIII veli: »Ljudi imaju pravo na slobodan izbor svoga zvanja, zbog toga i pravo na osnivanje obitelji... i pravo izabrati svećenički stalež ili redovnički život«³. »Iz toga osnovnog principa slijedi logičan i nepobitan zaključak od kapitalne važnosti za individualni i socijalni život: dužnost, koja se svima nameće, pustiti svakom pojedincu da (slobodno) izabere i realizira životni stalež: ženidbeni, svećenički ili redovnički«⁴.

Pijo XII ozbiljno opominje sve koji rade na propagiranju, selekciji i odgoju svećeničkih i redovničkih zvanja da »nikoga i ni na koji način ne sile da prigrli svećenički ili redovnički stalež... Neka nikoga ne pripuštaju u svećenički stalež ako dotični pokazuje da je primio samo redovnički poziv. One pak koji su primili taj dar neka ne sile i ne odvlače u svjetovni kler. Konačno neka nikoga ne odvrćaju od svećeničkog staleža ako postoje sigurni znakovi da ga Gospodin zove«⁵.

Sv. Kongregacija redovnika također opominje redovničke poglavare (moderatores) da kod kandidata ne urgiraju zavjetovanje ili ređenje, nego da to pripuste njihovoj slobodnoj volji, da ih na to ne potiču laskanjem, da im ne prijete vječnim kaznama ako od toga odstupe«.

Prije ređenja i redovničkog zavjetovanja Crkva traži od kandidata pismenu izjavu da sasvim slobodno stupaju u te staleže⁷. Ona ne priznaje valjanom ni ženidbu, ni svećeničko ređenje ni redovničko zavjetovanje ako su učinjeni pod uplivom sile, varke ili velikog, izvanjskog i nepravednog straha⁸. Svakog onog koji drugoga sili na ulazak u svećenički ili redovnički stalež udara ekskomunikacijom⁹. Slobodu onih koji su se slobodno odlučili na te staleže, ako su samo i prikladni za to, brani na taj način što zabranjuje da ih bilo tko i na bilo koji način od toga odvratiti¹⁰. Te činjenice najrječitije govore koliko Crkva brani slobodu kod izbora životnog zvanja.

Ona se na poseban način brine za slobodu onih koji se odlučuju za svećenički i redovnički stalež. U te staleže Bog poziva ne samo kao autor naravi nego i kao autor nadnaravi i milosti. Svećeničko je i redovničko zvanje plod milosti, posebni Božji poziv. Prikladnost kandidata i njegova slobodna odluka stupiti u crkveni stalež iz nadnaravnih motiva očiti je znak toga milosnog Božjeg poziva. Siliti nekoga da prihvati svećeničko ili redovničko zvanje i bez milosnog poziva znači miješati se u Božju ingerenciju i dotičnoga unesrećiti za čitav život. Sili ga se, naime, da prihvati obaveze koje ne želi vršiti niti ima potrebnih darova da ih može vršiti a sam ih ne može steći jer se radi o milosnim darovima.

3. *Pacem in terris*, AAS, LV (1963) 261.

4. RINALDI G., *Gravi responsabilità di fronte alle vocazioni*, u *Perfice munus*, novembre 1966, str. 596.

5. *Sedes Sapientiae*, AAS, XLVIII (1956) 353—358.

6. Usp. *Instructio Religiosorum institutio*, od 2. II 1961, br. 26.

7. Usp. *Quam ingens*, AAS, XXIII (1931) 127; *Relig. inst.*, br. 38.

8. Usp. Kan. 1087 §1; 542,1; 572 §1; 214.

9. Kan. 2352.

10. Kan. 971.

Zbog toga II vatikanski sabor, dok sve vruće potiče na rad oko povećanja svetih zvanja, upozorava da se taj rad mora tako akomodirati kako bi mladići sami spoznali Božji poziv i *slobodno* ga slijedili¹¹.

Potrebno je spomenuti da ni onoga koji pokazuje dovoljne znakove Božjeg poziva za crkveni stalež ne smije se siliti da slijedi taj poziv. U redovitom postupku Providnosti Bog nikome ne zapovijeda da stupi u njegovu službu. On samo potiče, savjetuje, želeći da se pozvani slobodno odazove. Više od toga ne smije činiti ni bilo tko drugi.

Može li onda ispovjednik prvi penitentu savjetovati crkveni stalež? Cappello odgovara: »Ispovjednik... se mora posve čuvati da ne bi on prvi sugerirao (penitentu) da prihvati redovnički život, da prigrli ovaj ili onaj način života... Bog je onaj koji zove. Ispovjednik neka savjetuje, sokoli, opominje i ništa više. Koliko ispovjednici pogrešno postupaju u toj stvari! Koliko zbog toga nesretnih zvanja, iskustvo potvrđuje!«¹² Mi bismo mogli dodati: koliko je zbog toga proliferirano zvanja, ako se uopće radilo o istinskim zvanjima!

Ako ispovjednik prvi savjetuje određeni način života, opasnost je da »*ex non volente*« učini »*volentem*«. To, međutim, ne smije činiti, pa makar penitent pokazivao znakove Božjeg poziva. On bi mu trebao najprije saopćiti da ga Bog zove, ako je u to zaista uvjeren, i tek onda mu može savjetovati da slijedi Božji poziv. Vršeći takav upliv, ispovjednik mora budno paziti da ne bi penitentu što ograničavalo slobodu izbora¹³. Ipak će ispovjednik najbolje postupiti ako, u tako delikatnom pitanju, savjetuje penitentu način života i vježbe po kojima će sam moći spoznati Božji poziv i slobodno mu se odazvati.

Iz navedenoga ne slijedi da ispovjednik može svakoga pripustiti u onaj stalež u koji se sam slobodno odlučio. Naprotiv, on je dužan odstraniti neprikladne i nedostojne, osobito kad se radi o crkvenom staležu, pa makar oni to zvanje sami htjeli. Sv. Kongregacija redovnika na to upozorava: »Na ispovjednicima je teška dužnost da nedostojne opomenu, potaknu i da im zapovjede privatno i u savjesti, bez ikakva ljudskog obzira, da napuste redovnički i klerički život.«¹⁴ Ako ih ne poslušaju, dužni su im uskratiti odrešenje. Prema tome, slobodu u izboru zvanja treba poštivati samo onda kad je znak Božjeg poziva. Takva je kad je spojena s prikladnošću subjekta i s njegovom pravom nakanom. Ako toga nema, treba postupati protiv nje.

2. POMOCI PENITENTU DA SPOZNA I OSTVARI SVOJE ZVANJE

To je pozitivna uloga ispovjednika u slučaju izbora životnog zvanja. Premda su mnogobrojni načini kako Bog pozvanome saopćava svoj poziv, ipak u redovitom postupku Providnosti to uvijek biva postepeno, tiho i uz suradnju pozvanoga kao i svih onih koji ga odgajaju, posebno ispovjednika.

11. Usp. *Optatum totius*, br. 2.

12. CAPPELO F., *De poenitentia*, br. 574.

13. Usp. PALAZZINI — DE JORIO, *Casus conscientiae*, I, col. 586—587.

14. *Religiosorum institutio*, br. 18.

Pavao VI je 3. XII 1966. u govoru koji je izrekao pred delegatima evropskih biskupa za crkvena zvanja spomenuo kako se najbolje može pomoći mladim ljudima da spoznaju Božji poziv. On najprije upozorava da je čovjek dužan osluškvati Božji poziv. Stoga je potrebno da mladići obiluju prikladnim pomagalicama pomoću kojih mogu čuti Božji glas i odgovoriti Bogu poput mladog Samuela: »Loquere, Domine, quia audit servus tuus« (1 Kralj 3,9).

Među tim prikladnim sredstvima Papa na prvom mjestu spominje *unutarnju sabranost*. Ta se sabranost ne može postići ako se mladići prepuste utjecaju mnoštva, često puta štetnih, pogibeljnih i ispraznih, izvanjskih zbivanja koja ulaze u dušu gledanjem i slušanjem. Potrebno je zbog toga poticati mladiće na šutnju i časove sabranosti, osobito poslije sv. pričesti, na razmišljanje i ispitivanje samoga sebe. U tim časovima duša stupa u intimni razgovor s Bogom koji joj postepeno očituje svoju volju i svoje namjere. Na taj način mladići spoznavaju da li ih je Bog pozvao na svećeništvo ili koju drugu službu.

Osim toga, nastavlja Papa, potrebno je da mladići dnevno čitaju *Sveto pismo* tražeći njegov pravi smisao, da idu na *duhovne razgovore* i da što *aktivnije* sudjeluju u životu Crkve¹⁵. Papa, dakle, u najnovije vrijeme naglašava tradicionalna sredstva kao najefikasnija za spoznavanje Božje volje.

Ispovjednik će najbolje učiniti ako penitentu preporuči ta ista sredstva. Pomoću njih će sam penitent, pod uplivom milosti, spoznati svoje zvanje i slobodno se odlučiti da ga slijedi.

U mnogim slučajevima, iako se upotrijebe spomenuta sredstva, neće se doći do željenog rezultata, penitent neće jasno spoznati Božju volju. Tada je dužnost na ispovjedniku da u očinskom i povjerljivom razgovoru s penitentom sam nastoji spoznati što Bog od njega hoće. Spoznavši njegove težnje, milosne poticaje, nastojanja, sposobnosti, želje... moći će mu reći s moralnom izvješnošću koji je njegov životni put. Kad penitent spozna svoje zvanje, sam, pomoću drugih ili ispovjednika, pa se slobodno odluči da ga slijedi, najbolje je jamstvo da će, s pomoću Božjom, i ustrajati.

Ispovjednik mu mora i tu pomoći da ustraje, da realizira svoje zvanje, da stupi u stalež u koji ga Bog zove. S jedne strane će mu pomoći da se bori protiv svih neprijatelja svoga zvanja: protiv vlastitih slaboca, protiv grešnih prigoda, zamamnosti svijeta i svih onih koji bi ga htjeli odvratiti od staleža u koji ga Bog zove, protiv đavolskih opsjena, straha pred odgovornošću i žrtvom. S druge strane, preporučivat će mu pozitivna sredstva kojima se zvanje čuva, jača i ostvaruje: molitvu, razmatranje, duhovne vježbe, slušanje duhovnih nagovora, ispovijed i pričest, pobožno sudjelovanje u liturgijskim činima, poslušnost i iskrenost duhovniku i odgojiteljima te vršenje stege u odgojnim zavodima, kako to Crkva traži od kandidata za svećenički i redovnički stalež¹⁶.

Premda ispovjednik vodeći pojedince neće tražiti od svih jednako, nego prema stupnju primljenih darova, ipak će sve usmjeravati na veli-

15. Usp. *Osservatore Romano*, od 4. XII 1966. str. 1.

16. Usp. Kan. 562, 565, 1367; *Religiosorum institutio*, br. 20.

kodušno sudjelovanje s milostima, na pročišćavanje nakane, na borbu protiv zlih sklonosti i na sticanje kreposti, posebno onih koje su potrebne i specifične njegovu zvanju. Na taj će način ispovjednik oblikovati mlade ljude, usmjeriti ih i učvrstiti na životnoj stazi te im pomoći ostvariti plan Providnosti.

Bez sumnje, nije to lak posao, niti će uvijek ići glatko. Mladost je, više nego zrela, podložna promjenama, utjecajima izvana, lako smaklaše na započetom putu... Zbog toga će ispovjednikova ustrpljivost, požrtvovnost i ljubav često puta doći do iskušenja. Ipak on ne smije malaksati znajući da je oruđe u rukama Providnosti i da njegov rad neće biti bez ploda.

ZAKLJUČAK

Iz ovog što je rečeno jasno se vidi da je uloga ispovjednika, s obzirom na izbor zvanja, samo supsidionarna, tj. poštujući slobodu izbora pomoći penitentu da spozna i ostvari svoje zvanje. Odgovorna je, teška i delikatna ta služba. Razumljivo onda zašto Crkva traži da se u svete zavode stavljaju za ispovjednike samo »oni ljudi koji su ispravno upućeni, vrlo razboriti i pronicivi u prosuđivanju mladenačkih duša«.17

SUMMARUM

Confessarius prorsus cavere debet, ne poenitentis voluntatem circa electionem status quocunque modo determinet vel primus ei suggerat hoc aut illud vitae genus. Omnis, enim, homo, secundum legem naturalem, voluntatem Dei positivam et leges ecclesiasticas, ius habet ad liberam electionem status vitae. — Ipsi officium est adiuvere poenitentem circa cognitionem et realisationem vocationis, dubia et anxietates diluendo, tentationes et occasiones peccati propulsando, viam salutis sectandam proponendo, subsidia idonea suadendo. — Ex eo oritur necessitas, in seminariis et institutis religiosis, accurate eligere confessarios viros rite instructos et magna prudentia atque perspicacitate in iuvenilibus animis cognoscendis praeditos.

17. Religiosorum Institutio, br. 19.